

* CENTAR ZA MEĐUNARODNE I BEZBEDNOSNE POSLOVE
* INTERNATIONAL AND SECURITY AFFAIRS CENTRE

Büro Belgrad

Izveštaj sa konferencije

Ukrajinska kriza. Pogledi iz Ukrajine, Nemačke i Srbije

Beograd
12. mart 2015. godine

autor izveštaja:
Igor Novaković
istraživač, ISAC fond

saradnica na izradi izveštaja:
Jovana Perkućin

Izdavači:
Centar za međunarodne i bezbednosne poslove – ISAC fond
Fridrih Ebert Fondacija – kancelarija u Beogradu

maj 2015. godine
Beograd

Uvod

Centar za međunarodne i bezbednosne poslove – ISAC fond, u saradnji sa Kancelarijom Fridrih Ebert Fondacije u Beogradu, organizovao je međunarodnu konferenciju pod nazivom *UKRAJINSKA KRIZA – POGLEDI IZ UKRAJINE, NEMAČKE I SRBIJE*. Cilj konferencije je bio neposredna razmena informacija i predstavljanje viđenja ukrajinske krize i njenih najznačajnijih aspekata od strane elite u Kijevu.

Ukrajinska kriza je danas jedan od najvećih izazova za Evropsku uniju (EU), koji ne utiče samo na međunarodne odnose i stabilnost jedne partnerske zemlje EU u istočnoj Evropi, već i na stabilnost cele EU. Evropska pozicija prema krizi u Ukrajini je ukorenjena u njenim vrednostima.

S druge strane, odnosi sa EU sa Rusijom su poremećeni i Unija za sada nije razvila u potpunosti stabilnu i koherentnu politiku prema ovoj državi. Srbija se, zbog svojih „specijalnih veza sa Rusijom”, kao i činjenice da je država kandidat za pristupanje u EU, našla u procepu između dva subjekta sa kojima gaji partnerske odnose. Zbog unutrašnje debate o orijentaciji spoljne politike Srbije i progresivnog usaglašavanja sa Zajedničkom spoljnom i bezbednosnom politikom EU, građanima Srbije su potrebne objektivne informacije sa svih strana.

Na konferenciji su učestvovali:

Kao panelisti:

dr Boris Bazilevski, bivši ambasador Ukrajine u Irskoj i vodeći ekspert Centra za ruske studije;

Knut Flekenštajn, poslanik u Evropskom parlamentu, Socijaldemokratska partija Nemačke;

Pavlo Šeremeta, bivši ministar ekonomije Vlade Ukrajine (2014) i bivši predsednik EERC/Kijevske škole ekonomije;

Viktor Zamjatin, vodeći ekspert iz Centra Razumkov;

dr Ivan Vujačić, bivši ambasador Srbije u Sjedinjenim Američkim Državama i profesor Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Beogradu;

Kao diskutanti:

Borko Stefanović, predsednik poslaničke grupe Demokratske stranke u Skupštini Srbije i bivši politički direktor Ministarstva spoljnih poslova Srbije;

Aleksandra Joksimović, predsednica Centra za spoljnu politiku i bivša pomoćnica Ministra za spoljne poslove SR Jugoslavije;

Mijat Lakićević, zamenik glavnog i odgovornog urednika lista Novi Magazin.

Skup je moderirao **dr Dragan Štavljanin**, novinar radija Slobodna Evropa iz Praga.

U drugom delu konferencije - diskusiji učestvovao je i niz drugih učesnika koji su kao gosti bili pozvani da prisustvuju konferenciji, među kojima su bili političari, predstavnici Univerziteta u Beogradu, predstavnici civilnog sektora i medija u Srbiju.

I deo

Prezentacije panelista

Produblјivanje krize u Ukrajini – razlozi i izazovi

Dr Boris Bazilevski

Ambasador Bazilevski je započeo svoje izlaganje napomenom da je kriza u Ukrajini u suštini produkt geostrateškog razmišljanja, te da nije u pitanju nikakva unutrašnja kriza ili građanski rat kako se to često navodi u nekim medijima, već akt nasilja susedne države na Ukrajinu, koji se prema svim međunarodnim dokumentima, a posebno prema Povelji Ujedinjenih nacija (UN), može okarakterisati kao agresija. Naglasio je da se u Ukrajini trenutno nalazi 43 000 ruskih vojnika, koji su veoma dobro naoružani. Ruski vojnici imaju snažnu artiljeriju, tenkove i druga moderna oružja, za razliku od ukrajinske vojske kojoj je neophodan uvoz oružja kako bi mogla da im parira.

Uprkos pregovorima koji su vođeni i potpisanim primirjima, ovaj rat je daleko od gotovog. **Iako deluje da je intenzitet ratovanja smanjen, i teška artiljerija se zvanično ne upotrebljava, zabeležena je upotreba ovog naoružanja tokom noći. Dakle, primirje je i dalje veoma nestabilno.** Rusija je izvršila aneksiju pojedinih delova Ukrajine i vodi neobjavljeni rat, ali Kremlj pokušava da prikrije ovu činjenicu i stalno naglašava da Rusija nema veze sa, kako navodi, „unutrašnjim konfliktom“ koji se odvija u samoj Ukrajini. Zvanični Kremlj i dalje negira svoje direktno učešće u aneksiji Krima, i sledstveno tome, odbija bilo kakvu vrstu odgovornosti.

Situacija u Ukrajini nije samo regionalni problem, već i globalni. Propast bipolarnog sveta nije donela rešenje za ruske nacionalne interese, te je prisutan paradoks da Rusija učestvuje kao medijator u mnogim međunarodnim procesima, a da istovremeno predstavlja i veliku pretnju po stabilnost globalnog poretka zbog svojih spoljnopoličkih pretenzija.

Ako bismo pokušali da damo odgovor na pitanje šta je glavna motivacija i podstrek ruskoj eliti za ovakvo ponašanje, zasigurno se mogu izdvojiti dve činjenice:

- a) ideološka i moralna slabost na kojoj počiva vlast elite;
- b) želja da se sprovede i pokaže moć po svaku cenu;

Međunarodna zajednica se suočava sa izazovom da globalni bezbednosni sistem i regionalne komponente, ovakve kakve jesu, ne mogu da spreče dalju potencijalnu eskalaciju krize u Ukrajini. Sam Savet bezbednosti UN je onemogućen da reaguje pošto je Rusija jedna od stalnih članica i ima pravo veta, dok OEBS nema instrumente s kojima bi se moglo delovati. Međunarodna zajednica nema dovoljan potencijal za prinudu, niti dovoljno snažne instrumente kojima bi mogli da primoraju Rusiju da promeni svoje ponašanje, sada kao i u bliskoj budućnosti. Sve je očiglednija neophodnost promene institucija međunarodnog sistema i njihovog funkcionisanja. Pre svega, neophodno je izvršiti prelazak na većinsko odlučivanje u okviru Saveta bezbednosti, ali i napustiti konsenzualno odlučivanje u okvirima OEBS-a. NATO kao organizacija bi trebao da se vrati kolektivnoj bezbednosti, te da **obrati pažnju** kako bi se principi na kojima je zasnovana mogli primeniti i na postojeću situaciju – zaključio je dr Bazilevski.

Otežavajuća okolnost jeste i viđenje ovog rata u samoj Rusiji. Savet federacije je pre godinu dana dozvolio raspoređivanje vojnih trupa na Krimu što znači da Putin praktično ima dozvolu od strane državnih institucija i za eventualne dalje poteze u ovom pravcu. Neka istraživanja su pokazala da su Rusi ponosni na svoju ulogu u ratu u Ukrajini. Ono što posebno plaši Ukrajinu jeste nuklearno oružje koje Rusija poseduje i stoga su vrlo uznemirujuće vesti poput one da se nedavno 65% gledalaca Prve moskovske televizije izjasnilo da bi podržalo objavljivanje nuklearnog rata ukoliko bi ruski predsednik Putin tako odlučio.

Dr Bazilevski je izneo mišljenje da postoje 3 scenarija za rešavanje konflikta u Ukrajini:

1. Smanjivanje tenzija: on je naglasio je da smatra da je ovaj scenario malo verovatan sve dok je Putin na vlasti, imajući u vidu njegove pretenzije da zauzme celu Ukrajinu;
2. Zamrzavanje konflikta: takođe nije verovatan scenario, s obzirom na teritorijalne pretenzije same Rusije.
3. Eskalacija sukoba: za ovaj scenario je naveo da je to najrealnija mogućnost.

Unutrašnji razvoj događanja u Ukrajini tokom krize

Pavlo Šeremeta

Bivši ministar ekonomije u Ukrajini i jedan od najzapaženijih ekonomista nove generacije u ovoj zemlji, g. Pavlo Šeremeta, izneo je svoje viđenje unutrašnjih razloga za eskalaciju krize. On je naveo da je pravi i najsnažniji podsticaj za pobunu tolikog broja ljudi u samoj Ukrajini korupcija i kršenje ljudskih prava. U samoj Ukrajini i pre početka pobune, važi deviza „Novac ima prednost nad pravima!“ (Money over rights!). Stoga, urušen sistem vrednosti u Ukrajini, u kombinaciji sa deficitom demokratije, vladavine prava i manjinskim pravima otvara još jedan front rata, a to je mogućnost internog rata. Jasno je da nije dovoljno promeniti ljude na vlasti, već je neophodno promeniti sam sistem i procese. G. Šeremeta je posebno istakao da dovođenje novih ljudi u stari sistem ne donosi ništa dobro samo po sebi zato što će se oni ili povući ili prilagoditi. Stoga je naglasio da ukoliko Ukrajina želi da se nosi sa ovim problemom, i da ga prevaziđe, neophodno je preduzeti nekoliko koraka:

1. Stvaranje pravnog okvira kojim bi se regulisao unutrašnji ekonomski sistem i što više olakšalo poslovanje privrednim subjektima;
2. Demonopolizacija, oslobađanje konkurencije i pristupa sredstvima;
3. Fiskalna konsolidacija, odnosno smanjivanje deficita, što predstavlja najteži zadatak pošto je u suštini prisutan dvostruki deficit, fiskalni i trgovinski.

Direktna posledice nerešene ekonomske situacije u zemlji su devalvacija i inflacija koje trenutno ruše ekonomski razvoj. Ukrajina trenutno prima dosta strane ekonomske pomoći, ali čak ni eventualno povećanje i stalna podrška neće biti dovoljni ukoliko država sama ne napravi neophodne korake.

Međutim, razlozi za optimizam postoje, pošto građani zahtevaju odgovore i zahtevaju preuzimanje odgovornosti od strane političara. Oni vrše pritisak na institucije vlasti da se principi i vrednosti građanske države, demokratije, ljudskih i manjinskih prava, te vladavine prava implementiraju u sistem

Građani dakle zahtevaju reforme jer su svesni da su neophodne, ali su takođe svesni i toga da će taj put biti dug, bolan i zamoran. Međutim, g. Šeremeta je naglasio da je veoma važno to što postoji svest da je neophodno istrajati na tom putu.

Ukrajina posle Minska II – mogući razvoji događaja **Viktor Zamjatin**

G. Zamjatin je naglasio da se situacija u Ukrajini ne može porediti sa konfliktima na Balkanu tokom devedesetih godina, pošto nije u pitanju konflikt koji je zasnovan na kulturnim i religijskim razlikama. U pitanju je agresija Rusije na Ukrajinu, i to na specifičan način, koji se često naziva hibridnim ratom. Drugim rečima, ovaj rat počiva na različitim sredstvima: paravojnim jedinicama, regularnim ruskim vojnim jedinicama bez oznaka, te na upotrebi propagande, diplomatije, snabdevanja energentima itd. Svi ovi elementi se koriste kako bi se što više oslabila ukrajinska kontrola nad Donbasom i podrili faktički temelji Vlade u Kijevu.

Kao što je ambasador Bazilevski već istakao, postoje tri scenarija koja su razmatrana pre potpisivanja Sporazuma u Minsku:

- 1) postepeno smirivanje konflikta između Rusije i Ukrajine;
- 2) zamrzavanje konflikta, što je po mišljenju Zamjatina posle Minska II veoma verovatna opcija;
- 3) dalja eskalacija konflikta.

Međutim, ono što je u pozadini svakog od scenarija jeste pitanje šta Rusi zaista planiraju da urade sa Ukrajinom? Odnosno, koji je njihov cilj? To, u ovom trenutku, niko ne može da kaže. Međutim, ruske akcije u Ukrajini dovele su do dublje homogenizacije građana Ukrajine i jačanja prozapadne orijentacije.

Prema istraživanjima javnog mnjenja koje je centar Razumkov radio tokom 2014. godine dobijeni su sledeći rezultati:

- 34% građana Ukrajine ocenjuje Sporazum u Minsku kao pozitivan, dok 20% smatra da je negativan;
- Natpolovična većina Ukrajinaca podržava ulazak Ukrajine u EU;
- 50% Ukrajinaca smatra da Ukrajina treba da uđe u NATO, što je prvi put da je većina Ukrajinaca za ulazak u ovu međunarodnu vojno-odbrambenu organizaciju;
- građani uglavnom smatraju da je neophodno nastaviti akcije protiv terorističkih grupacija u Donjecku i Lugansku;
- 17% smatra da Ukrajina treba da se odvoji od okupiranih tj. problematičnih oblasti.

Ukrajinci uglavnom više ne smatraju da postoje mogućnosti za saradnju sa Putinom, uprkos činjenici da je sve do nedavno većina građana smatrala Rusiju prijateljskom zemljom. **Sada, to više nije slučaj, prvenstveno zbog prevelikih gubitaka u ovom ratu i teške ekonomske situacije u kojoj se Ukrajina i Ukrajinci trenutno nalaze..**

Ukrajina se po prvi put u svojoj istoriji susreće sa ovakvim izazovom i postavlja se pitanje kako odgovoriti na njega? **Dakako, najveći izazov je sposobnost Vlade da efikasno deluje i**

postupa. Postoji optimizam, jer se uočava stvaranje novog korpusa unutar društva, koji je orijentisan ka reformama i političkom preporodu zemlje.

Srbija i kriza u Ukrajini

dr Ivan Vujačić

Ambasador Vujačić je započeo svoje izlaganje konstatacijom da kada se govori o odnosu Srbije prema krizi o Ukrajini, teme koje se same po sebi nameću su specifični položaj Srbije i iskustvo Srbije oko krize u bivšoj Jugoslaviji.

Specifičan položaj Srbije izazvan je stremljenjem ka članstvu u EU i „specijalnim vezama“ Srbije sa Rusijom. Ambasador Vujačić je naglasio da nema ničeg nesigurnijeg od istorije, jer se istorija u toliko slučajeva pokazala kao objekt revizije i različite interpretacije, što se lako može ilustrovati na primeru odnosa Srbije sa Rusijom. Praktično tokom većeg dela XX veka, Jugoslavija, čiji je Srbija bila sastavni deo, imala je loše odnose sa Rusijom. Retki su primeri dobrih odnosa i poteza kao što je bila pomoć cara Nikolaja II nakon objave rata Austro-Ugarske Srbiji 1914. godine. Ipak, ljudi u Srbiji snažno veruju da su Rusi stari prijatelji Srbije.

Ali, realnost je drugačija. Politika Srbije je prevashodno orijentisana ka EU, što ne znači da će Beograd odmah uvesti sankcije Rusiji. Ipak, prekid projekta gasovoda „Južni tok“ označava neku vrstu prekretnice u srpskoj politici i u odnosu sa Rusijom. Nakon što je postalo jasno da od Južnog toka neće biti ništa, **a da će Srbija od njega imati bilo kakve koristi**, došlo je do drastičnog zahlađenja odnosa (pre svega se odslikava zastupljenošću u medijima i njihovim načinom prikazivanja). Zahlađenje odnosa Srbije i Rusije se desilo u veoma kratkom vremenskom roku, s obzirom da je ne tako davno bila organizovana vojna parada, formalno povodom 70 godina oslobođenja Beograda, na kojoj je specijalni gost bio Vladimir Putin.

Ambasador Vujačić je naglasio da je uloga Srbije kao predsedavajuće OEBS-om pomalo precenjena, odnosno da je Srbija je mala zemlja čije je doprinos ograničen. Stoga, zaključio je, pitanje Ukrajine će definitivno rešavati velike države.

Kada je reč o analogijama, one su korisne, jer mogu da nam ukažu mnoge sličnosti između pojedinih slučajeva, ali opasnost leži i u tome što se takođe mogu uočiti velike razlike u istim slučajevima. Iskustvo Srbije sa jugoslovenskom krizom ukazuje na dve jasne analogije:

1. jednostrano proglašenje nezavisnosti Kosova i Krima;
2. Ukrajina i moguća analogija sa Bosnom, u smislu rešenja konflikta;

Postavljeno je pitanje i šta Rusi žele? Pre svega, to je sprečavanje daljeg širenje NATO uticaja, verovatno neka vrsta federalizacije Ukrajine bez Krima, kao i ponovno uspostavljanje veza sa EU. Ambasador Vujačić je izrazio i stav da je velika mogućnost da će EU ovakav rasplet i da prihvati. Takođe, izneo je mišljenje da bi loš put bio ukoliko bi se išlo u pravcu eventualnog rešenja koja su primenjena u Bosni.

Ukrajina je u ovom trenutku primorana na drastične ekonomske reforme, i sigurno nisu na vidiku dobra vremena. Ono što Ukrajina treba da uradi i na čemu treba da insistira jeste na ekonomskoj pomoći od EU, jer je ipak velika odgovornost EU za sve ono što se desilo, obzirom da je preventivna diplomatija EU zakazala.

Ukrajinska kriza i pozicija EU

Knut Flekenštajn

G. Flekenštajn je započeo svoje izlaganje uverenjem da niko ne može da zna šta će budućnost da donese. Istakao je da je trenutno najspornije pitanje da li Zapad treba da isporuči Ukrajini oružje. Prema njegovom mišljenju, odgovor može da bude samo negativan, osim ukoliko na delu ne bi bio jedan od tri sledeća slučaja:

- a) Kada bi to zaista moglo da primora ruskog predsednika Putina da se povuče;
- b) Da postoji mogućnost da Ukrajina može da pobedi;
- c) Da nema EU, već da se nalazimo van evropskog kontinenta, i da ne postoje direktne opasnosti po nas.

Rusija je u ovoj krizi agresor. Ako EU insistira na stavu da neće biti isporuke oružja Ukrajini, onda se mora insistirati na održanju svih vrsta sankcija, kao i na uvođenju novih i efikasnijih, ukoliko se želi da Sporazum iz Minska urodi plodom. Neophodno je da Evropski savet i Spoljnopolitički savet počnu da deluju proaktivno, umesto dosadašnjeg pretežno reaktivnog nastupanja, te da se insistira na ispunjenju odredbi Sporazuma iz Minska. Ruske trupe moraju da napuste Ukrajinu, da povuku oružje i da se uspostavi efektivna kontrola granica. EU je svesna da je ovo veoma komplikovano pitanje i zbog toga Srbija ima velike mogućnosti da, kao predsedavajuća OEBS-om, pomogne u rešavanju.

Često se unutar EU postavlja pitanje da li su sankcije korisne? Ne treba sumnjati da su korisne i efektivne, posebno ekonomske. Kako bi uspostavila veći uticaj, Unija mora da što pre unapredi diversifikaciju energetske izvora, kako bi se smanjila zavisnost od uvoza iz Rusije. Takođe, EU mora da obezbedi humanitarnu pomoc Ukrajini, pošto kriza u Ukrajini nije samo bezbednosno i vojno pitanje. Veliki broj izbeglica iz Donbasa i Luganska predstavlja dodatni izazov za vlasti u Kijevu, i EU treba da pokaže solidarnost. Takođe, ne sme se zapasti u zabludu da postoji alternativa diplomatiji. Upravo suprotno, na diplomatskim rešenjima se mora insistirati.

Takođe, potrebno je povećati ekonomsku pomoć Ukrajini, ali ipak treba imati na umu da niko neće dati novac državi koja ne želi da se reformiše.

Koje je konačno rešenje u vezi odnosa sa Rusijom? G. Flekenštajn smatra da niko u EU ne može na to da odgovori, međutim postavlja pitanje za koje smatra da je važnije – koji su razlozi za toliko promenu u ponašanju ruskog predsednika?

Kada je reč o odnosu Srbije i Rusije, g. Flekenštajn je izrazio uverenje da bi činjenica da postoji tradicionalno prijateljstvo između Srbije i Rusije u budućnosti mogla da bude od velikog značaja u kontekstu ulaska Srbije u EU. Za EU bi bilo dobro da u svom članstvu ima neku državu, poput Srbije, koja je u prijateljskim odnosima sa Rusijom i koja joj je bliska.

Ipak, naglasio je, njemu je neshvatljiva činjenica da Srbija organizuje zajedničke vojne vežbe sa Rusijom, kao i postojanje drugih vidova vojne saradnje, u kontekstu postojeće situacije u Ukrajini.

II deo Diskusija

Drugi deo konferencije je bio koncipiran kao diskusija pod Chatham House pravilom. U sledećem tekstu neće se citirati identitet učesnika, niti njihov pol (zbog sastava govornika, diskutanata i ostalih učesnika). Kao što je navedeno, u diskusije je aktivno učestvovala i publika. Diskusija se skoncentrisala oko nekoliko pitanja, koja su otvorena tokom prezentacije panelista: Stav Zapada prema Ukrajini, pitanje izvoza oružja i ekonomske pomoći; Ukrajinska kriza, Zapadni Balkan i Srbija; pitanje daljih namera predsednika Rusije, Vladimira Putina; i konačno, koja su moguća rešenja za ukrajinsku krizu.

Stav Zapada prema Ukrajini. Pitanje izvoza oružja i ekonomske pomoći

Diskusija je započeta debatom oko pitanja da li Zapad treba da izveze oružje Ukrajini kako bi se sukob brže okončao. Jedan od učesnika iz Ukrajine je naglasio da je Ukrajini potrebno moderno oružje zato što bi se time spasili mnogi životi. Prema njegovom mišljenju, sadašnje snage u Ukrajini su ostaci vojnih kapaciteta Sovjetskog saveza, i to je razlog zašto je Rusija uspela da tako lako zauzme Krim. Sa modernim oružjem, ukrajinska vlast bi uspela da spreči upade naoružanih grupa i njihovo delovanje na teritoriji zemlje. Takođe, istakao je, da je ovde reč o defanzivnom oružju, a ne ofanzivnom, odnosno oružju koje bi omogućilo Ukrajini da se odbrani od spoljne agresije.

Drugi učesnik iz Ukrajine se nadovezao, naglašavajući da ukoliko posmatramo racionalno, Ukrajini je neophodna modernizacija vojske i oružja, i taj proces će se zasigurno desiti pošto Ukrajina mora da pokuša da zaštiti svoju teritoriju svim mogućim sredstvima. On je takođe podvukao da je trend jačanja konvencionalnog naoružanja prisutan u svim istočnoevropskim zemljama, uključujući i one u EU. Ukrajina potpisivanjem sporazuma u Budimpešti iz 1994. godine odrekla svog nuklearnog arsenala, u zamenu za garanciju teritorijalnog suvereniteta. Međutim, taj sporazum sada efektivno više nije na snazi, te su Ukrajina i Ukrajinci prepušteni sami sebi.

Jedan od učesnika iz Srbije je izrazio uverenje da Zapad neće izvoziti oružje u Ukrajinu, jer bi to dovelo do produbljivanja konflikta, što pre svega nije u interesu EU. Zatim je napomenuo da se Ukrajina nalazi u veoma specifičnoj poziciji, obzirom da se nalazi između dva velika aktera, koji su umnogome upućeni jedan na drugog, EU i Rusija. U vezi sa SAD, istakao je da je mnogo lakše da se u Kongresu priča o obezbeđivanju oružja za Ukrajinu, ali da predsednik mora da postupa mnogo obazrivije. Zato i nije slučajno što je Barak Obama saglasan sa Angelom Merkel po pitanju naoružanja Ukrajine. Isti učesnik je izrazio uverenje da ni za vreme sadašnje administracije, kao ni one koja dolazi neće doći do isporuke oružja, iz veoma jednostavnog razloga – ovakav čin sa sobom nosi veliku mogućnost dalje eskalacije sukoba, koja može imati nesagledive posledice.

Drugi učesnik iz Kijeva izneo je mišljenje da je naoružanje ipak neophodno. Istakao je da nije nikakva tajna da Ukrajina pokušava da nabavi što jače balističko oružje. S obzirom da se pritisak na Rusiju u cilju njenog povlačenja iz Ukrajine može ostvariti samo oružjem, on je izneo mišljenje da se naoružanje mora dostaviti Ukrajini u bliskoj budućnosti. Trenutno, SAD razmatraju slanje oružane pomoći Ukrajini, ali ne sme se previše odugovlačiti, niti previše čekati, jer bi u suprotnom posledice mogle biti katastrofalne čak i po zapadne države.

Reakcija, rekao je, mora da bude skladu sa pretnjom koju Putin zaista predstavlja, i u skladu sa oružjem koje on ima.

Predstavnik civilnog društva iz Beograda koji je prisustvovao konferenciji je izrazio bojazan da samo oružje za masovno uništenje može da doprinese nekoj većoj promeni. Ljudi u Ukrajini verovatno osećaju isto, naglasio je, kao i što su tada osećali Srbi – da su izdani, pre svega zbog gubitka svojih tradicionalnih saveznika.

Jedan od učesnika iz publike je postavio pitanje da li je Ukrajina razmatrala da trazi oružje od Srbije? Kao i da li će biti osuđeni borci iz Srbije koji su otišli se bore u Ukrajini?

Jedan od učesnika, blizak procesima u izvršnim institucijama Srbije, odgovorio je da ne zna da li je Ukrajina ikada tražila oružje od Srbije, ali s obzirom da je znatno povećan budžet, svakako da će za tako nešto postojati mogućnost u budućnosti. Takođe, naglasio je da će državljani Srbije koji se bore u Ukrajini na strani separatista (a za sada se zna da ih ima između 20 i 30) zasigurno biti osuđeni ako se ponovo budu ponovo našli na teritoriji Srbije, a njihova imovina će biti zaplenjena.

Učesnik iz Srbije je skrenuo pažnju prisutnima na izjavu jednog od zvaničnika EU koji je rekao Ukrajina neće postati deo Unije čak ni u srednjem vremenskom roku kao i da neće biti podržana u dovoljnoj meri u finansijskom smislu da bi mogla da izađe iz ekonomske krize. Istakao je da, ako se pogleda budžet EU za period do 2020. godine, uočava se da je za Ukrajinu i oporavak njene privrede odvojeno tek 1 milijarda eura. Međutim, ova svota je nedovoljna, pošto, po nekim procenama, Ukrajini treba barem 12 milijardi evra kako bi izašla iz trenutne situacije. Dakle, pitanje isporuke naoružanja nije jedino pitanje, već i ekonomska situacija u Ukrajini i izlazak iz postojeće ekonomske krize.

Učesnik je naglasio da je ukrajinska kriza pokazala značaj bezbednosnih pitanja u Evropi, odnosno suštine na kojoj je EU i zasnovana. Ovakva dešavanja dovela su do situacije da je pitanje bezbednosti u Evropi ponovo na pregovaračkim stolovima.

Ukrajinska kriza, Zapadni Balkan i Srbija

Jedan od učesnika iz Beograda postavio pitanje kako kriza u Ukrajini utiče na Zapadni Balkan? S obzirom da je problem situacije u Ukrajini nešto što okupira pažnju Unije, ne ostaje mnogo prostora za promišljanje o poziciji i dešavanjima na Zapadnom Balkanu i o samom procesu proširenja. Što se Srbije tiče, ona je na sigurnom po pitanju svog predsedavanja OEBS-om. Učesnik je istakao da se Srbija nalazi između predsedavanja Nemačke i Švajcarske, i da politika unutar ove organizacije mora biti vođena svešću da su zapravo velike države te koje vode dijalog u Ukrajini.

Jedan od prisutnih pripadnika diplomatskog kora u Beogradu je istakao činjenicu da je preko 3 milijarde eura uloženo u Srbiju od 2001. godine. S druge strane, naglasio je da Rusija nije ni blizu toliko dotirala u Srbiju. Zanimljivo je da ljudi u Srbiji percipiraju Rusiju kao najvećeg donatora u Srbiji, kada je u realnosti njihov učinak veoma mali. Ono na čemu treba raditi, zaključio je, jeste da se u Srbiji vise polaže na racionalnost, a ne na emocije.

Odgovarajući, jedan od učesnika iz Beograda je izneo je stav da odnos između Rusije i Srbije ne određuje ekonomija, odnosno da ono što spaja Srbiju i Rusiju nije ekonomska dobit.

Naime, problemi sa gasovodom „Južni tok“, poskupljenje gasa i druga dešavanja, jasno su pokazala da odnos između Srbije i Rusije nije zasnovan na ekonomiji, jer nije imao za posledicu smanjenje uticaja Rusije u Srbiji. Isti učesnik je izneo stav da Srbija nije uvela sankcije Rusiji zato što u Srbiji javnost nije spremna da to prihvati. Politika Srbije prema Ukrajini zavisi pre svega od politike Srbije prema Rusiji, a ne od odnosa Srbije prema EU.

Drugi učesnik iz Beograda je naglasio da se nikada ranije nije polagalo na istorijsku vezu sa Rusijom kao od trenutka dolaska Slobodana Miloševića na vlast. Zapravo, sa njim započinje plasiranje diskursa o bliskosti sa Rusijom u javnosti. Što se tiče trenutnog stanja, treba imati u vidu da je Srbija bila bombardovana od strane Zapada, kao i da je posle toga došlo do masovnog priznavanja nezavisnosti Kosova od strane većine zapadnih zemalja. Upravo je to razlog što se Rusi smatraju za mnogo veće prijatelje nego što zaista jesu, i to najbolje odslikava zašto su emocije toliko upletene u celokupan odnos između Srbije i Rusije.

Jedan od prisutnih pripadnika civilnog društva iz Srbije je naglasio da je bitna paralela između jugoslovenske i ukrajinske krize činjenica da konflikt u kojem se nađete ne mora nužno da bude problem zbog vas samih, već zbog drugih kretanja u međunarodnim odnosima.

Drugi učesnik debate koji dolazi iz Beograda, izrazio je uverenje da je pitanje Kosova izgubilo na značaju, te da to nije više deo glavnih, pa čak ni sporednih diskusija. Rusija u Srbiji ne polaže mnogo na ekonomiju i ekonomske veze, već pre svega na političke, ali i religijske. Zato je Kosovo bilo odlično za njihove ciljeve. Uverenje da Srbiji Rusija čuva „leđa“ u Savetu bezbednosti UN sa vetom po pitanju Kosova, dugo je smatrano najvećim mogućim „poklonom“ koji Rusija može da nam obezbedi. No, čini se da je značaj ove činjenice danas sve manje bitan, kako je učesnik naglasio, možda čak i marginalizovan.

Jedan od pripadnika civilnog društva je postavio pitanje da li sadašnja situacija u Ukrajini može da se poredi sa onom u Bosni, pogotovo ako znamo da je međunarodna zajednica na kraju promenila mišljenje i ipak dostavila oružje Bosni, iako su u prvobitno odbijali to da urade? Da li isti scenario može da se očekuje u Ukrajini?

Učesnik iz Beograda je naglasio da se situacija u Ukrajini ne može porediti sa Bosnom. Pre svega zato što su političari u Bosni zaista verovali da će izbiti Treći svetski rat oko nekoliko brda. Razlika je u tome što ovaj konflikt nalazi na granicama Rusije, što sa Bosnom nije bio slučaj, i to je ono što ovom sukobu daje dodatnu jačinu i čini ga još većom pretnjom. Upravo zato Zapad neće ni pod kojim uslovima dostaviti oružje Ukrajini.

„Šta Putin želi?“

Jedan od učesnika iz Srbije je napomenuo da je svaki konflikt jedinstven i da ima svoje specifičnosti, ali i da postoje određene istorijske lekcije koje ne treba prenebrežiti. Zaista, ne treba očekivati naoružanje Ukrajine od strane Zapada upravo zato što predstavnici ovih država ne žele da vide dalju eskalaciju sukoba. Najvažnije je, prema ovom učesniku u debati, da se Ukrajinci suoče sa realnošću, što podrazumeva prihvatanje jednostavne činjenice da, nažalost, niko neće Ukrajinu nositi na svojim plećima. Takođe, realnost je da niko ne želi da preterano uznemiri Rusiju, o čemu lako mogu da posvedoče drugi susedi ove države. Prema ovom učesniku, Putin i Rusija su dobili šta su želeli: Krim.

Na ovu konstataciju jedan od učesnika iz Ukrajine je naglasio da niko ne može Ukrajini da garantuje da će se Putin zaustaviti na zauzimanju Krima i da većina elite u Ukrajini veruje da on zapravo želi više od toga, i da je Krim je samo prva faza.

Drugi učesnik iz Ukrajine je istakao da je činjenicu da Putin uživa ogromnu podršku u biračkom telu Rusije, koja trenutno iznosi oko 85%, i da mu svakako predstavlja izazov kako da tu podršku očuva. Jedna od opcija je ekonomski prosperitet Rusije, ali je potpuno jasno da je orijentacijom na izvoz energenata ta opcija prokockana. Drugu opciju predstavljaju „nacionalno važni“ spoljnopolitički potezi, kao što je aneksija Krima. Ali, postavlja se pitanje da li će se ruski predsednik tu zaustaviti? Učesnik je rekao da je veoma neizvesno kakve su namere Rusije, i da to niko ne može da zna. Međutim, izvesno je da Protokol iz Budimpešte više ne važi i da se Ukrajina više ne sme osloniti na njega, te da mora biti spremna na različite razvoje situacije.

Jedan od prisutnih predstavnika diplomatskog kora, citirao je jednog nemačkog pesnika u vezi sa namerama Vladimira Putina: *Ne gledaj njegova usta (odnosno šta govori), već na njegovu pesnicu.*

Ono što plaši građane i elitu u Kijevu je mogućnost da se Putin nosi idejom uspostavljanja granica Rusije po uzoru na one iz XVIII veka, naglasio je jedan od učesnika iz Ukrajine. On je izrazio uverenje da to posledica činjenice da je Rusija okružena demokratijama, što je dovodi u nelagodnu situaciju. Putin se u svojoj retorici i u svom odnosu prema ukrajinskoj krizi u velikoj meri koristi propagandom, što mu za sada dobro ide. „No, ne treba isključiti mogućnost da bi upravo takvo oslanjanje na propagandu moglo da ga košta vlasti i da se okrene protiv njega“, zaključio je.

Koja su moguća rešenja za ukrajinsku krizu?

Jedan od učesnika iz Kijeva je izneo procenu da postoji velika verovatnoća da kriza razvije u znatno veći konflikt. On je naglasio da je jedino pravo rešenje ono za šta su se Ukrajinci zalagali i za šta su izlazili na ulice da se bore: demokratija, ljudska prava i vladavina zakona. Važno je ponovo naglasiti, istakao je, i to da se Ukrajina odrekla nuklearnog oružja u zamenu za nezavisnost i teritorijalni integritet. Rešenje leži u tome da se vratimo ovim vrednostima, građani treba da sami odlučuju o tome ko treba da ih predvodi, koji jezik žele da se koriste, kakav obrazovni sistem žele i drugo. U tom smislu, naglasio je, i manjine bi zapravo trebale da imaju mogućnost da se pitaju o ovim stvarima u okviru istih principa.

Isti stav je izneo i drugi učesnik iz Ukrajine, smatrajući da je poštovanje demokratskih principa neophodno za trajno rešavanje krize. Međutim, postavlja se pitanje kako naterati Rusiju da prihvati ovakvo rešenje?

Jedan od predstavnika medija na skupu je istakao da je u ovom trenutku i dalje nemoguće proceniti koliko će trajati Sporazum iz Minska, ali, naglasio je, čak je i zamrznuti konflikt bolji od ratnog stanja.

Učesnik iz Beograda je izneo procenu da je neizbežno stvaranje dva „nova Nagorno Karabaha“ na istoku Ukrajine. Predlog će biti verovatno takav da će biti neprihvatljiv za Kijev, kao što je federalizacija. Međutim, izrazio je uverenje da će Kijev za 30 godina smatrati da je odbijanje federalizacije bila velika greška. Isti učesnik je izrazio nadu da će

Ukrajina izbeći takav scenario, sa kojim se Srbija stalno suočava – stalno osvrtnje na greške načinjene u prošlosti.

Drugi učesnik iz Srbije je preporučio da Ukrajina pokuša da obezbedi prekid vatre, uvede decentralizaciju u istočnom delu zemlje, te da zatraži ekonomsku pomoć od EU. Činjenica je da će reforme biti veoma teške, te da upravo zbog toga Ukrajina treba da zahteva pomoć EU, pre svega ekonomsku.